

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งกำหนดให้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะ ตลอดจนกระบวนการอย่างคุ้มค่าและเชื่อมโยงถึงกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับปรับปรุง) ซึ่งกำหนดในกิจกรรมปฏิรูปที่ ๑ ให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐ ไปสู่ระบบดิจิทัล โดยทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค เพื่อแก้ไขให้เอื้อต่อการพัฒนา หน่วยงานของรัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล และส่งเสริมให้เกิดระบบข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐ

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

แม้ระบบเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารจะพัฒนามากว่า ๔๐ ปี และภาคธุรกิจได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการประกอบการอยู่เสมอ การปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ อันได้แก่ การติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน การให้บริการประชาชน และการติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน ยังคงเป็นการดำเนินการด้วยเอกสาร หนังสือราชการ และสิ่งพิมพ์ในลักษณะที่เป็นสำเนาถาวร (physical copy) และยังคงกำหนดให้ประชาชนต้องติดต่อราชการโดยการส่งเอกสารหรือยื่นคำร้องต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ หรือด้วยตนเอง ที่ทำการของหน่วยงานรัฐ เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายและเวลาของภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปในการติดต่อราชการเกินสมควร นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสารโดยใช้กระดาษ ยังเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็น เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิบัติราชการในทุกขั้นตอนสามารถดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

สาเหตุสำคัญที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างเต็มที่ มาจากข้อจำกัดที่ปรากฏในบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งกำหนดให้การปฏิบัติราชการหรือการติดต่อราชการของประชาชนต้องใช้ “สำเนาหลักฐาน” ที่ “เป็นลายลักษณ์อักษร” หรือจำกัดวิธีการติดต่อราชการเฉพาะการติดต่อด้วยตัวบุคคล สถานที่ทำการ หรือด้วยวิธีการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ ซึ่งมีผลให้การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการอนุญาต การให้บริการ และการให้สวัสดิการแก่ประชาชน ตลอดจนการปฏิบัติราชการระหว่างหน่วยงานของรัฐในหลายกรณี ยังมิได้รับการรับรองและมีผลทางกฎหมายอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ เนื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่มีความคุ้นชินในการปฏิบัติงานด้วยเอกสาร ระบบการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ระบบอีเมล ระบบการยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบการเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จึงยังไม่ได้มีการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายและได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

๑.๒ เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

ด้วยเหตุที่อุปสรรคสำคัญที่ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่สามารถนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติราชการและการติดต่อราชการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ คือ ข้อจำกัดทางกฎหมาย รัฐจึงจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงด้วยการตรากฎหมายกลางเพื่อรับรองให้การดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานราชการมีผลสมบูรณ์ในทางกฎหมาย

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

ร่างพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ และเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐบางหน่วยที่ไม่มีข้อติดขัดทางกฎหมายและข้อจำกัดทางงบประมาณได้มีการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ และมีการพัฒนาระบบการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว เช่น บางหน่วยงานมีระบบอีเมลเซิร์ฟเวอร์เพื่อใช้สำหรับการติดต่อภายในหน่วยงานและการติดต่อระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นทางการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) และบางหน่วยงานได้มีการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการให้บริการประชาชนในภารกิจของตน (กรมสรรพสามิต กรมโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติราชการและการให้บริการประชาชนโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวยังคงอยู่ในวงจำกัด เนื่องจากหลายหน่วยงานประสบปัญหาอุปสรรคจากข้อจำกัดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการรับรองผลทางกฎหมายของการดำเนินการที่ชัดเจนเพียงพอในหลายกรณี ประกอบกับยังไม่มี การจัดให้มีระบบพื้นฐานที่สามารถใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการปฏิบัติราชการและการให้บริการประชาชนทางอิเล็กทรอนิกส์

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหาอย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษา พบว่าหลายประเทศมีการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานภาครัฐ โดยการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการเพื่อนำไปสู่การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (digital transformation to E-Government) โดยมีการปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ และรับรองให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มีผลตามกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการด้วยตนเองผ่านเอกสารที่เป็นกระดาษ แต่อย่างไรก็ดี พบว่าการแก้ไขปัญหานี้ต่างประเทศมักเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเป็นรายฉบับหรือรายประเด็นปัญหาเพื่อกำจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งต่างกับแนวทางของร่างพระราชบัญญัตินี้ ที่กำหนดเป็นกฎหมายกลางให้หน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติราชการและให้บริการประชาชนด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งพิจารณาแล้วว่าจะมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยโดยเฉพาะ

ตัวอย่างของกฎหมายต่างประเทศที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการภาครัฐมีดังนี้

- สหภาพยุโรป

กฎหมายกลางสหภาพยุโรปว่าด้วยวิธีการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ และการดำเนินการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือ (Regulation (EU) N°910/2014)^๑ เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา E-Government ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยเป็นกฎหมายซึ่งกำหนดวิธีการระบุตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ (electronic identification) และมาตรฐานการดำเนินการสำคัญเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ๖ ประเภท คือ eSignature, Qualified Web Authentication Certificate, eTimestamp, eSeal, eID, และ Electronic Registered Delivery System โดยกฎหมายฉบับนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายสำคัญ ซึ่งวางพื้นฐานในการพัฒนา digital transformation ของสหภาพยุโรป^๒ และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกฎหมายของสหภาพยุโรปให้รองรับการติดต่อระหว่างรัฐและเอกชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ปลอดภัย

- ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์ริเริ่มการพัฒนา E-government เมื่อปี ๒๕๔๘ ด้วยโครงการ eRule Project^๓ ซึ่งเป็นโครงการศึกษาทบทวนกฎและกฎหมายทุกฉบับ เพื่อค้นหาข้อกำหนดหรือประเด็นกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการทำงานและติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐและเอกชน โดยโครงการนี้นำมาสู่การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและกฎหมายหลายฉบับ โดยเฉพาะการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน (Public Administration Act) ในหลายจุดเพื่อให้การดำเนินการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการรับรองทางกฎหมาย เช่น การแจ้งเตือนผลการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำได้

^๑Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC OJ L 257, 28.8.2014, p. 73–114.

^๒European Commission, “Trust services identification” <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/trust-services-and-eidentification>>

^๓OECD (2005b), OECD e-Government Studies: Norway, Paris

หากประชาชนได้แจ้งความจำนงไว้ นอกจากนี้ การแก้ไขกฎหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งทำให้การติดต่อราชการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายและได้รับการยอมรับจากประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น คือ การแก้ไขคำนิยามของคำว่า “Written” ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารในลักษณะที่เป็นหนังสือหรือเป็นลายลักษณ์อักษร ให้มีความหมายรวมถึงการสื่อสารในรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย^๔

- ประเทศเนเธอร์แลนด์^๕

ประเทศเนเธอร์แลนด์เริ่มการพัฒนาไปสู่ E-government ในปี ๒๕๔๗ ด้วยการตรากฎหมาย Electronic Announcement Act ขึ้น เพื่อกำหนดหน้าที่ให้หน่วยงานรัฐต้องเผยแพร่เอกสารราชการที่เป็น official publications ผ่านช่องทางออนไลน์ในรูปแบบเอกสารดิจิทัล โดยล่าสุดรัฐบาลของประเทศเนเธอร์แลนด์มีแผนการที่จะแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อพัฒนาเครือข่ายการแจ้งแก่ทุกครัวเรือนโดยทางอีเมลแทนการส่งไปรษณีย์ และเช่นเดียวกันกับประเทศนอร์เวย์ ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน ในปี ๒๕๔๗ เพื่อสร้างกลไกกฎหมายที่รองรับการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๐ รัฐสภาได้ออกกฎหมายว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Law)^๖ เพื่อกำหนดมาตรฐานในการจัดการข้อมูลและความปลอดภัยในการให้บริการของรัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ของทางราชการที่มีความปลอดภัย

๔. การรับฟังความคิดเห็น

- ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว
- ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายและกฎระเบียบอื่น จำนวน ๑๔ ฉบับ ดังนี้

^๔The word “written” as an administrative requirement for communication is now interpreted as a technologically neutral term, encompassing both electronic and paper forms. OECD, “Background paper: Implementing E-government in OECD Countries” <<http://www.oecd.org/mena/governance/36853121.pdf>> accessed 6th January 2021.

^๕European Commission, “Digital Government Factsheet: the Netherlands” (2019) <https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Government_Factsheets_Netherlands_2019_0.pdf > accessed 6th January 2021.

^๖wet Digitale Overheid <<https://www.digitaleoverheid.nl/dossiers/wet-digitale-overheid/>>

๕.๑ กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบดิจิทัล ในภาครัฐ จำนวน ๕ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติหลักการและกลไกในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลไกสำคัญ เพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลอย่างเป็นระบบอันจะนำไปสู่การพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(๒) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งบัญญัติหลักการและกลไกในการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล โดยมีสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักเพื่อขับเคลื่อนและยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส

(๓) พระราชบัญญัติสภาพดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งจัดตั้งสภาพดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการเป็นตัวแทนของสมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจหรืออุตสาหกรรมดิจิทัล ในการเสนอความเห็น ประสานงาน และสนับสนุนการดำเนินงานด้านนโยบายระหว่างภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับธุรกิจหรืออุตสาหกรรมดิจิทัล รวมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหรืออุตสาหกรรมดิจิทัล

(๔) พระราชบัญญัติสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งจัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายและแผนของรัฐด้านธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนามาตรฐานและกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ระบบงานเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความน่าเชื่อถือ

(๕) พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งจัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานกลางของระบบรัฐบาลดิจิทัล ทำหน้าที่ให้บริการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัล แอปพลิเคชันพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐบาลดิจิทัล รวมทั้งจัดทำมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลและระบบการทำงานระหว่างกันของหน่วยงานได้

๕.๒ กฎหมายซึ่งวางโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล คือ

พระราชบัญญัติระบบการชำระเงิน พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบูรณาการการกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินให้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยกำหนดลักษณะของระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญ และกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลระบบการชำระเงินและบริการการชำระเงินด้วยการอนุญาตหรือขึ้นทะเบียน ทั้งนี้ การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ การให้บริการรับชำระเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการให้บริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นบริการการชำระเงินที่ต้องขออนุญาต

๕.๓ กฎหมายเกี่ยวกับการรับรองผลของนิติกรรมหรือการดำเนินการที่กระทำผ่านระบบดิจิทัล จำนวน ๓ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งบัญญัติรองรับสถานะทางกฎหมายของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เสมือนกับการทำเป็นหนังสือหรือหลักฐานเป็นหนังสือ รับรองวิธีการส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้นำเชื่อถือและมีผลในทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมโดยวิธีการปกติทั่วไป

(๒) พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยให้มีผลโดยชอบเช่นเดียวกับการประชุมตามวิธีที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลเกี่ยวกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด

(๓) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานสารบรรณของส่วนราชการ ซึ่งหมายถึงงานที่เกี่ยวกับการบริหารงานเอกสารราชการ ตั้งแต่การจัดทำ การรับ การส่ง การเก็บรักษา การยืม จนถึงการทำลาย รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และรับรองผลของการติดต่อราชการด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว

๕.๔ กฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลธุรกรรมดิจิทัล จำนวน ๓ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดความผิดและโทษสำหรับการกระทำทางคอมพิวเตอร์หรือการกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์บางประการ รวมทั้งให้อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและป้องปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

(๒) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดหลักการ กลไก และมาตรการสำหรับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศ โดยกำหนดลักษณะของภารกิจหรือบริการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศทั้งหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนที่จะต้องมีการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์มิให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดให้มียุทธศาสตร์และแผนว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และแผนปฏิบัติการเพื่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์เพื่อบูรณาการการป้องกันและการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ

(๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก และมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล การใช้ข้อมูลส่วนบุคคล และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการร้องเรียน

๕.๕ กฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลระบบเศรษฐกิจและตลาดทุนดิจิทัล จำนวน ๒ ฉบับ คือ

(๑) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งควบคุมกิจการเกี่ยวกับการเงินบางประการโดยถือเป็นกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน เช่น การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบัตรเครดิต การให้สินเชื่อส่วนบุคคลหรือสินเชื่อรายย่อย

(๒) พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล อันได้แก่ ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล นายหน้าซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล และผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบธุรกิจที่มีศักยภาพมีเครื่องมือในการระดมทุนที่หลากหลาย รวมทั้งทำให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ และป้องกันมิให้มีการนำสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนไปใช้ประโยชน์หรือกระทำการใดในลักษณะที่เป็น การหลอกลวงประชาชนหรือที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรม

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

ร่างกฎหมายนี้ไม่มีการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระโดยตรงแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ เนื่องจากเป็นการกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการ และการให้บริการประชาชนด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานของรัฐ

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้อันตราย ค้ำครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

-

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

ในด้านของประชาชนและภาคธุรกิจ การรับรองให้การปฏิบัติราชการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายที่ชัดเจน จะเป็นการอำนวยความสะดวกและลดภาระในการติดต่อราชการให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายต่าง ๆ เช่น การยื่นคำขออนุมัติ อนุญาต การจ่ายเงินและการออกใบเสร็จรับเงิน ไปจนถึงการแสดงใบอนุญาต หรือการแสดงผลหลักฐานเอกสารต่าง ๆ โดยจะสามารถกระทำได้โดยใช้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ แทนการทำสำเนาและลงนามรับรองความถูกต้องในเอกสารหรือสำเนาที่เป็นกระดาษ

ในด้านของภาครัฐ การรับรองให้การปฏิบัติราชการโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายที่ชัดเจน จะช่วยให้หน่วยงานสามารถพัฒนาประสิทธิภาพและเพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะสามารถนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติราชการ เช่น การรับส่งหนังสือราชการ และการให้บริการแก่ประชาชน เช่น การรับคำขอ การอนุมัติอนุญาต หรือการให้สวัสดิการต่าง ๆ ได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาระบบการทำงานของรัฐบาล เช่น ระบบการจัดเก็บข้อมูลให้มีความทันสมัยและยั่งยืนต่อพัฒนาการของเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับการตามกฎหมาย หน่วยงานที่คณะรัฐมนตรีกำหนดตามร่างมาตรา ๒๒

หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย เว้นแต่องค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอัยการ และหน่วยงานอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

อย่างไรและมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้กลไกสำคัญที่หน่วยงานจะต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้น ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยงานรัฐและประชาชนมีระยะเวลาในการเตรียมการให้สามารถบังคับการและดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างถูกต้อง และกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการติดตามเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้องครบถ้วน

นอกจากนี้ ในระยะเริ่มแรก หน่วยงานที่ยังไม่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการปฏิบัติราชการและการให้บริการประชาชนด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ สามารถใช้ระบบเซิร์ฟเวอร์ MailGoThai ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ไปพลางก่อนได้ จนกว่าจะสามารถจัดหาและพัฒนาระบบหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและให้บริการของตน

๗.๓ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้กลไกสำคัญที่หน่วยงานจะต้องมีการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้น ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยงานรัฐและประชาชนมีระยะเวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจกลไกต่าง ๆ ในร่างพระราชบัญญัตินี้ สำหรับการทำความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลไปยังประชาชนทั่วไป จะมีการประชาสัมพันธ์ infographic และคลิปวิดีโอผ่านสื่อต่าง ๆ พร้อมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประกาศข้อมูลการดำเนินการให้ประชาชนทราบ ในส่วนของการทำความเข้าใจกับหน่วยงานของรัฐเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างถูกต้องครบถ้วน คณะรัฐมนตรีจะกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการติดตามเร่งรัดการปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

๗.๔ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไป

ตามกฎหมายในระยะ ๓ ปีแรก เป็นจำนวน.....บาท อัตราค่าจ้างที่ต้องใช้.....อัตรา
อัตราค่าจ้างที่มีอยู่แล้ว.....อัตรา อัตราค่าจ้างที่ต้องเพิ่มขึ้น.....อัตรา

ในระยะเริ่มแรก หน่วยงานของรัฐจะไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามร่างกฎหมายนี้ เนื่องจากหน่วยงานสามารถใช้อัตราค่าจ้างที่มีอยู่แล้วได้ สำหรับหน่วยงานที่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการปฏิบัติราชการและการให้บริการประชาชนอยู่แล้วก็จะสามารถใช้ระบบเดิมต่อไปได้ เพียงแต่อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยอาจขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ได้สำหรับหน่วยงานที่ยังไม่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการปฏิบัติราชการ ก็สามารถใช้ระบบเซิร์ฟเวอร์ MailGoThai ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ในการจัดให้มีระบบการปฏิบัติราชการโดยการใช้อีเมลในเบื้องต้นไปพลางก่อนได้

สำหรับการดำเนินการในระยะต่อไป ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามและการบังคับการตามให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ จะขึ้นอยู่กับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ซึ่งรวมถึงมาตรฐานข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่หน่วยงานของรัฐจะต้องใช้และปฏิบัติให้สอดคล้องกันและเชื่อมโยงถึงกันได้

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

การรับรองให้การปฏิบัติราชการและการบริการประชาชนโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายที่ชัดเจน จะช่วยให้หน่วยงานรัฐสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการปฏิบัติราชการของตนได้สะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลดีทางตรงต่อเศรษฐกิจของประเทศจากการลดระยะเวลาของประชาชนและภาคเอกชนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ และทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และในทางอ้อมจะส่งผลให้ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศไทยอยู่ในระดับที่สูงขึ้น อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุนจากทั้งภายในและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจ หน่วยงานของรัฐจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยคำนึงถึงความพร้อมในการปฏิบัติของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานของทุกภาคส่วนมีความสอดคล้องและสอดคล้องกับการพัฒนาของระบบเทคโนโลยีที่มีเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น การพัฒนาระบบที่มีความปลอดภัย มั่นคง น่าเชื่อถือ และได้มาตรฐานในระดับสากล

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม -

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ -

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

จากการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปที่ต้องใช้บริการจากภาครัฐหรือต้องติดต่อราชการ ได้รับข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบสำคัญที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ การบังคับใช้กฎหมายนี้ให้มีประสิทธิภาพและได้รับประโยชน์สูงสุด จะต้องการโครงสร้างพื้นฐานทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพ ความรวดเร็ว และเสถียรภาพค่อนข้างสูง มีระบบเทคโนโลยีในการยืนยันตัวตน โดยเฉพาะลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ได้อย่างปลอดภัย และมีระบบการรักษาความลับ ซึ่งจะต้องใช้ต้นทุนและมีความยุ่งยากสูง การให้หน่วยงานต่าง ๆ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาระบบเหล่านี้เอง จะต้องมีการกำกับดูแลให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน มิเช่นนั้น กฎหมายฉบับนี้อาจก่อให้เกิดความแตกต่างการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ และกลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในระยะยาวได้ หน่วยงานผู้รับผิดชอบจึงจะต้องใส่ใจกับระบบโครงสร้างพื้นฐาน และได้รับงบประมาณที่จะใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างให้มีระบบรองรับอย่างเพียงพอ และจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ และความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีของหน่วยงานให้ได้สมตามประโยชน์ของนวัตกรรมอยู่เสมอ

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ
การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

- ๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต -
- ๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ -
- ๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา -
- ๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครอง หรือดำเนินกิจการทางปกครอง -

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ และวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นายจินตพันธ์ ทังสุบุตร

โทร. ต่อ ๔๐๐๐

อีเมล nr0913@occs.go.th